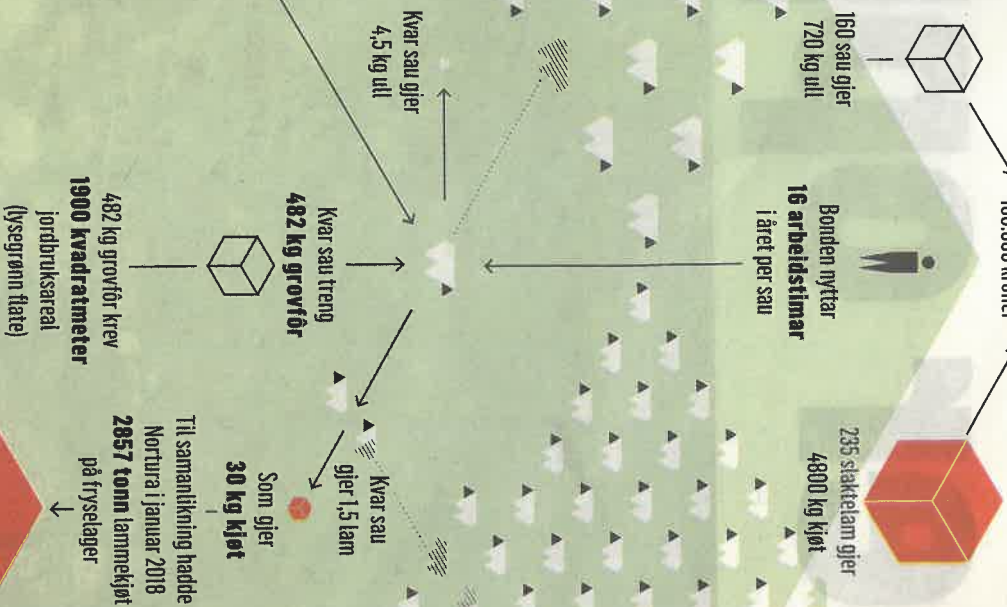

EIN SAUBONDE

med 160 vinterfora sau ...

... har årlig fortjeneste på 160.000 kroner

NOTAR: Ei føreining (som svarar til energien frå ein kg bygg) er rekna som ein kg og vist som ein liter. Areal er rekna ut frå grovfôrlinga til referansebruket (areal per føreining).

Kjelder: Statistisk sentralbyrå, Nortura, Bioforsk, Norsk Sau og Geit

avhengighet og gjeldsvekst», skriv Fylkesnes, Hustveit og Lie. Bodskabet var det same i Klassekampens intervju med Senterpartiets Per Olaf Lundteigen i påska, og i ei mykje referert fråsegn frå årsmøtet i Oppland Arbeidarparti.

Trugsmål mot sjølvberginga

Lundteigen, Lie og andre kritikarar ser som eit hovudproblem at produktivtetsveksten i landbruket kviler på importert kraftfôr, som svekkjer verdien og bruken av norske grassressurser. Svin og kylling ét berre kraftfôr, medan storfe, sau og geit er drøvtyggarar og ét både gras og kraftfôr.

Svenn Arne Lie, som bur på eit familebruk med 90 mål jord på Thetten i Øyer og nyss gjekk av som leiar av Oppland Bonde- og småbrukarlag, vil forklare paradokset at atkande matproduksjon kan vera eit

trugsmål mot Stortingets mål om auka sjølvberging basert på norske ressursar.

Jordbrukspolitikk skal vera viktig for bruk av jord, men no blir det sparsame norske jordbruksarealet mindre og halde

darleg i hevd, medan satsinga på volumproduksjon baserer seg på drift av jord i andre land. Billeg kraftfôr gjer det lønsamt å produsere stadig større volum på importert fôr, eit volum det ikkje er avsetning for i marknaden. Dette svekkjer sjølvberginga over tid, samstundes som bondene slit med overproduksjon. Likevel er svaret frå styresmaktene og bondeorganisasjonane alltid å produsere meir. Det blir ein vond sirkel.

Nortura har sagt at auka kraftfôrpris vil gje uforventleg kostnadsauke for bondene, men Lie meiner det er tid for å tenkje på ein annan måte.

Arbeidet med jorda må vera verdt strevet. Pristørholdet mellom kraftfôr og gras avgjer kva husdyra ét og kor mykje areal som blir nytta. Norturas krav om billig kraftfôr er eit krav for lågare sjølforsyning og auka overproduksjon. Det kan vera rasjonelt for den einskilde å auka produksjonen når prisen fell, men det er katastrofalt for næringa.

Genialt
I Bondelagets hovudkvarter aust i Oslo sit generalsekretær Per Skorge. Han avviser blankt svarmåling av landbruket, og nyttar ordet «genial» om den norske jordbruksmodellen.

Han er samd i at overproduksjon av somme matslag er problematisk, men hevdar at systemet der bondene kollektivt tek ansvar for å balansere produksjonen mot marknaden, set det norske landbruket i særstilling.

Når det gjeld kraftfôrbasert kjøtt som svin og kylling, kan bønder produsere utan grenser og utan å nytte jord i det heile taft, for alt kan gå føre seg på betong. Det ser vi skrekkeksempel på i industrilandbruk i andre land. Produksjonskapasiteten er stor også i mjølkesektoren, og difor har vi instrumentet med kvotene for å styre produksjonen. Slike verkemiddel har vore ute av EU-systemet sidan 2015, og i Danmark ser vi resultatet i eit kappløp mot botnen, der det einaste svaret er å auka produksjonen, med lågare prisar og større gjeld, seier Skorge.

Han meiner at regjeringa ikkje nyttar verktøykassa den har for å re-

TN70 er ikkje ei russisk stridsvogn, men «supergris».

duksjon av som-

me matslag er problematisk, men hevdar at systemet der bondene kollektivt tek ansvar for å balansere produksjonen mot marknaden, set det norske landbruket i særstilling.

Når det gjeld kraftfôrbasert kjøtt som svin og kylling, kan bønder produsere utan grenser og utan å nytte jord i det heile taft, for alt kan gå føre seg på betong. Det ser vi skrekkeksempel på i industrilandbruk i andre land. Produksjonskapasiteten er stor også i mjølkesektoren, og difor har vi instrumentet med kvotene for å styre produksjonen. Slike verkemiddel har vore ute av EU-systemet sidan 2015, og i Danmark ser vi resultatet i eit kappløp mot botnen, der det einaste svaret er å auka produksjonen, med lågare prisar og større gjeld, seier Skorge.

Han meiner at regjeringa ikkje nyttar verktøykassa den har for å re-

FAKTA

Bondens dilemma:

- Arets jordbruksoppgjær startar 26. april, då bondeorganisasjonane leverer sine krav til staten.
- Oppgjæret kjem medan norsk landbruk produserer for mykje av matvarer som saue- og svinekjøtt, kylling og mjølk.
- Overproduksjon fører til prislfall og innteksttap for bonden.
- Kritikarar av landbrukskursen vil satse meir på areal og mindre på volum, ved å nytte meir gras og mindre kraftfôr.

Striden om kraftfôret:

- Kraftfôr skal gje husdyra karbohydrat og protein for å auka produktiviteten. I 2017 gjekk det med nesten to millionar tonn råvare til norskprodusert kraftfôr.
- Av dette vart 40 prosent importert – 800.000 tonn.
- Norsk korn sto for nesten 1,1 million tonn karbohydrat, med bygg som dominerande ingrediens. Det vart importert noko mais og kveite, og sukkeravfallsstofa melasse og roesnitlar.
- Det vart brukt 446.000 tonn proteinråvare, og 90 prosent av dette – 422.000 tonn – vart importert. Soyaimporten vart på rundt 200.000 tonn, og 166.000 tonn rapspellelets vart importert.
- Soya kjem stort sett frå Brasil, raps frå nordiske land og Baltikum, kornprodukt frå Russland og EU og sukkerråstoff for det meste frå Russland, EU, Egypt, Guatemala og El Salvador.

Kjelder: Landbruksdirektoratet

gulere produksjonen, men lét overproduksjon gå sin gang for å drive fram ei restrukturering med færre og større bruk. Når prisen fell, vil mange av dei mindre falle frå.

Vil regulere

Representantskapet i Bondelaget uttaler før oppgjæret at «det er serlig behov for nye produktionsregulerende tiltak».

Skorge meiner dette viser at dei større bondene slett ikkje står for ein «produksjonsaktivisme», der volum er alt. Heller ikkje bondene ser det som eit mål å auka kjøttforbruket mest mogleg.

– Vi har undersøkt korleis bondene ser på dette, og meir enn 70 prosent av dei rekordnange som svarte, går inn for ulike for-

mer for ulike formler for produktionsreguleringar. Bøndene er næringsdrivande og vil utnytte det speleområdet dei har med areal og driftsbygningar, og derfor er det genialt at bondene har eit samarbeid for reguleringar til felles beste, seier Skorge.

Skorge og Bondelaget avviser at auka kraftfôrpris er eit slags sesam sesam for å få betre balanse mellom produksjon og marknad.

– Vi er opne for å auka kraftfôrprisen, men det må gjerast slik at bondene kan handtere det. Det er lét å gløyne at det først og fremst er distriktslandbruket som nyttar kraftfôr, altså små og mellomstore bruk med avgrensa arealressursar. I dei sentrale korn- og grasområda kan bønder dyrke nærast uavgrensa mengder grovfôr. Det er ikkje sakleg grunnlag for å gjera auka kraftfôrpris til symbolsak. Ein risikerer å slå barnet ut med badevatnet, fordi eit slikt tiltak vil koste mest for mindre bruk i distrikta, seier bondegeneralen.

alfs@klassekampen.no

vis offer for eigen suksess, medan medaljen også har si baksida ved sviikt i dyrevelferden somme stader.

TN70 er ikkje ei russisk stridsvogn, men avlsselskapet Norsvins «supergris», med eigenskapar som kan auka kjøttproduksjonen monaleg. Spørsmålet er om det ut frå marknadssituasjon er dette det norske landbruk treng no.

Overproduksjon fører til prislfall som svr: SVs Torgeir Knag Fylkesnes, Helga Hustveit i Alliansen Ny Landbrukspolitikk og Landbruksdebatant Svenn Arne Lie skreiv i Klassekampen 4. april at svinebøndene

kunne auke inntektene med 300 millioner kroner i året dersom det var balanse mellom produksjon og etterspørsel.

For storfe reknar Nortura med eit underskott på 8000 tonn i år, som er noko mindre enn førre prognose, og norske bønder vil truleg dekkje marknaden innan få år. Kjøttproduksjon er ei langsiktig biologisk næring, og Nortura meiner det gjeld å bremse veksten i tide. Dette kan med dei produktionsdrivande mekanismane bli lettare sagt enn gjort.

«Fokuset på volum har gitt lav sjølforsyning, gjengroing, overproduksjon, svekka økonomi, tilskudds-